

Dacă ți se dă o hârtie liniată, scrie printre rândurile ei.

JUAN RAMÓN JIMÉNEZ

Cu recunoștință, lui DON CONGDON

*Fahrenheit 451 – temperatura la care
hârtia din care sunt făcute cărțile ia
foc și se mistuie...*

PARTEA ÎNTÂI

Vatra și salamandra

Era o plăcere să dai foc.

Era o încântare să vezi cum se mistuie, cum se înnegresc și cum se *transformă* lucrurile. Cu pumnii încleștați pe botul de aramă al aceluși șarpe uriaș, care împrăștia kerosen veninos deasupra lumii, omul simțea cum îi zvâcnește sângele în tâmpile, iar mâinile îi erau ca mâinile unui dirijor fantastic, executând toate simfoniile focului pentru a reduce istoria la zdrențe și la tăciuni. Cu simbolica lui cască numerotată „451” trasă peste figura flegmatică, ai cărei ochi ardeau cu o flacără portocalie la gândul dezastrului iminent – scăpără aprinzătorul, iar casa fu înghițită de o vâlvătaie enormă, care mistui și cerul nocturn, vopsindu-l în roșu, în galben și-n negru. Era împresurat de un roi de licurici. Tare-ar fi vrut să se distreze, ca în copilărie, vârand în foc o bezea înfiptă într-un băț, în vreme ce cărțile foșnitoare ca aripile unor porumbei mureau în fața porții și pe gazonul din curte, ridicându-se în vălătuci scânteietori și spulberându-se în vântul înnegrit și el de atâta pârjol.

Pe fața lui Montag încremenise rânjetul feroce al tuturor oamenilor atinși și fascinați de foc. Știa că, întorcându-se la secția de pompieri, va vedea în oglindă fața pârlită a unui trubadur al focului, care-i va face cu ochiul. Mai târziu, când se va duce la culcare, va simți pe întuneric cum rânjetul focului îi ține ca într-un clește mușchii faciali. Rânjetul acela n-avea să dispară niciodată. Nu-și amintea să-l fi părăsit vreodată până acum.

Își atârnă în cuier casca neagră ca un gândac și o lustrui, apoi își agăță cu grijă pelerina ignifugă. Iar după ce-și îngădui luxul unui duș, porni fluierând, cu mâinile în buzunare, de-a lungul ultimului etaj al secției de pompieri, până la coborârea de urgență. Se aruncă în gol, dar în ultima clipă, la un pas de catastrofă, își scoase mâinile din buzunare și se agăță de stâlpul strălucitor de alamă; se opri din cădere, scrâșnind, cu călcâiele la câțiva centimetri de podeaua de beton.

Ieși din secția de pompieri și porni în lungul străzii învăluite în noapte, spre stația de metrou; trenul pneumatic lunecă fără zgomot pe șinele unse, prin măruntaiele pământului, și-l scuipe apoi afară, cu un hohot de aer cald, drept pe scara rulată împodobită cu plăci ca smântâna, care îl ridică la suprafața suburbiei.

Fluierând, ieși în aerul liniștit al nopții. O porni spre colț, fără să se gândească la ceva anume. Înainte de a ajunge la colțul străzii, încetini totuși pasul, ca și cum s-ar fi stârnit un vânt de undeva sau ca și cum l-ar fi strigat cineva pe nume.

În ultimele câteva nopți, mergând spre casă în lumina stelelor, Montag simțise o ciudată strângere de inimă în apropierea trotuarului de după colțul acela. Avea senzația că, doar cu o clipă înainte ca el să dea colțul, mai fusese cineva pe-acolo. Aerul părea încărcat cu o liniște aparte, ca și cum cineva ar fi așteptat în locul acela, în tăcere, și abia cu o clipă înainte de ivirea lui s-ar fi prefăcut într-o umbră, lăsându-l să treacă. Nasul lui adulmeca un fel de mireasmă vagă, sau poate că pielea de pe mâini și de pe față înregistra, exact în locul acesta, un spor de temperatură, pesemne din pricina prezenței unui alt om, căci se știe că o asemenea prezență poate ridica temperatura aerului cu zece grade, timp de o clipă. Era ceva cu neputință de explicat. Ori de câte ori trecea colțul, vedea numai trotuarul alb, necălcăt în picioare, deformat pe alocuri; o singură dată zărise parcă,

Într-o noapte, o umbră mistuindu-se repede la capătul unei peluze – prea repede ca să-și poată aținti privirile asupra ei sau să-i vorbească.

Însă în noaptea asta își încetini pasul și aproape că se opri. Eul său lăuntric, luându-i-o înaintea spre colț, auzise un fel de șoaptă nedeslușită. Să fi fost răsuflarea cuiva? Sau era, poate, o simplă presiune a aerului, provocată de prezența unui om care aștepta într-o tăcere deplină?

Dădu colțul.

Frunzele toamnei se vânzoleau deasupra trotuarului luminat de lună, în așa fel încât fata care se plimba pe-acolo părea că stă pe o platformă mobilă, pusă-n mișcare de vânt și de frunze. Își ținea capul plecat, pentru a privi jocul frunzelor stârnit de pantofii ei. Avea o față delicată, albă ca laptele, cu o expresie de lăcomie suavă, de neobosită și atotcuprinzătoare curiozitate. Părea uluită de tot ce vedea, iar ochii ei negri erau atât de concentrați asupra lumii, încât nu le scăpa nicio mișcare. Îmbrăcămintea fetei era albă și părea că șoptește. Privind-o, avu senzația că-i aude mișcarea mâinilor în timp ce mergea și zvâcnirea aproape imperceptibilă a feței ei palide, care se întoarse când își dădu seama că la un pas distanță se afla un bărbat care aștepta în mijlocul trotuarului.

Coroanele copacilor foșniră deasupra ei, ca o ploaie uscată. Fata se opri uimită, dar nu se dădu înapoi, ci rămase locului, privindu-l pe Montag cu niște ochi atât de negri, strălucitori și vii, încât el avu impresia că spusese ceva neobișnuit de frumos. Știa însă prea bine că buzele lui se mișcaseră doar pentru a rosti un simplu salut, iar când fata se arătă hipnotizată de salamandra de pe brațul lui și de discul cu pasărea Phoenix de pe pieptul lui, îi vorbi în sfârșit:

— De bună seamă că ești noua noastră vecină, nu-i așa?

— Iar dumneata trebuie să fii pompierul, rosti ea cu glas tăragănat, ridicându-și privirea de pe însemnele profesiei lui.

— Ce ciudat spui asta...

— Aș fi știut chiar cu ochii închiși, zise ea încet.

— Din pricina mirosului de kerosen? Nevastă-mea se plânge mereu din cauza lui, râse el. N-ai cum să scapi de mirosul ăsta.

— Nu, n-ai cum, rosti fata, cu teamă.

I se părea că fata îi dă ocol, cercetându-l pe toate fețele, scuturându-l ușor și golindu-i buzunarele, fără să se miște măcar.

— Benzina e ca un parfum pentru mine, spuse el, ca să rupă tăcerea prelungă.

— Chiar așa să fie?

— Firește. De ce nu?

Fata rămase puțin pe gânduri, apoi spuse:

— Nu știu.

Și, întorcându-se spre trotuarul care ducea spre casele lor, adăugă:

— Ai avea ceva împotriva dac-aș merge cu dumneata? Sunt Clarisse McClellan.

— Clarisse... Iar eu sunt Guy Montag. Să mergem. Dar ce-ți veni să te plimbi pe străzi la o oră atât de târzie? Câți ani ai?

Umblau în noaptea răcoroasă, pe trotuarul argintiu, și în aer parcă plutea o mireasmă difuză de caise și fragi proaspeți; însă, uitându-se în jur, își dădu seama că așa ceva era cu neputință în toiul toamnei.

Alături de el era acum numai fata, cu obrazul ei luminos ca neaua, în bătaia lunii, și era sigur că ea se gândește la întrebările lui, străduindu-se să găsească răspunsurile cele mai potrivite.

— Prea bine, începu ea. Am șaptesprezece ani și sunt nebună. Unchiu-meu spune că la vârsta asta e cu neputință să nu fii nebun. Ori de câte ori te întreabă cineva câți ani ai, răspunde-i că ai șaptesprezece și că ești nebună, așa m-a sfătuit unchiul. Nu-i așa că-i plăcut să te plimbi la această

oră din noapte? Îmi place să miros lucrurile și să le privesc și uneori umblu toată noaptea pe-afară, ca să apuc răsăritul soarelui.

Merseră un timp în tăcere, apoi fata spuse îngândurată:

— Știi, nu mi-e deloc frică de dumneata.

Montag păru surprins.

— De ce ți-ar fi frică?

— Păi, multora le este. De pompieri adică. Dar dumneata nu ești decât un om, la urma urmei...

Se văzu în ochii ei, parcă suspendat în două picături de apă strălucitoare și redus la dimensiunile unui omuleț negru, dar cu toate detaliile, cu buzele precis conturate, ca și cum ochii fetei ar fi fost două crâmpeie miraculoase de chihlimbar vioriu, capabile să-l prindă și să-l păstreze întreg. Fața ei, întoarsă acum către el, părea un strop cristalin de lapte, pătruns de o lumină difuză și egală. Nu semăna defel cu lumina isterică a electricității, dar cu ce anume? Cu lumina ciudat de plăcută, blândă și măgulitoare a unei lumânări. Odată, în copilărie, într-o seară când se întrerupsese curentul, maică-sa găsisese o lumânare și o aprinsese – scurt prilej de redescoperire a lumii, într-o lumină atât de neobișnuită, încât spațiul își pierduse atunci uriașele dimensiuni și se strânsese, familiar, în jurul lor, al mamei și-al fiului, transformați cu desăvârșire și nădăjduind că lumina electrică nu va reveni prea curând...

— Aș vrea să te-ntreb ceva, îi spuse deodată Clarisse McClellan. De cât timp ești pompier?

— De când aveam douăzeci de ani, adică de zece ani încoace.

— Ai citit vreuna dintre cărțile pe care le arzi?

Montag râse.

— E interzis!

— A, desigur...

— E o muncă frumoasă. Luni o arzi pe Millay¹, miercuri îl arzi pe Whitman², vineri pe Faulkner³; prefă-i în cenușă, apoi arde cenușa; asta-i deviza noastră.

Merseră mai departe, apoi fata îl întrebă:

— E adevărat, oare, că pe vremuri pompierii *stingeau* focul, în loc să-l aprindă, ca acum?

— Aș, de unde!? Casele au fost *întotdeauna* neinflamabile, poți să mă crezi pe cuvânt.

— Ciudat. Am auzit odată că, demult de tot, casele luau foc din întâmplare și era nevoie de pompieri ca să *stingă* flăcările.

Montag râse. Fata îi aruncă o privire iscoditoare:

— De ce râzi?

— Nu știu.

Începu iar să râdă, dar se opri.

— De ce întrebi?

— Râzi în loc să-mi răspunzi la o întrebare cât se poate de serioasă. Ai face mai bine să te gândești la ce te-am întrebat.

— Chiar *ești* ciudată, îi zise el, oprindu-se și privind-o. N-ai pic de respect?

— Nu vreau să jignesc pe nimeni. Îmi place doar să mă uit la oameni, poate cam prea mult, pesemne.

— Bine, dar semnul ăsta nu-ți spune *nimic*? întrebă el, bătându-se peste cifrele 451, cusute pe mâneca de culoarea cărbunelui.

— Ba da, murmură ea și grăbi pasul. Te-ai uitat vreodată la automobilele cu reacție care gonesc pe bulevard?

— Văd că schimbi subiectul...

— Câteodată cred că șoferii nu știu ce e iarba, sau florile, pentru că trec prea repede pe lângă ele și nu le văd. Dacă

¹ Edna St. Vincent Millay, poetă americană (1892–1950).

² Walt Whitman, cunoscutul autor al volumului de versuri *Fire de iarbă* (1819–1892).

³ William Faulkner, romancier american, laureat al Premiului Nobel (1897–1962).

i-ai arăta unui șofer o pată verde, ți-ar spune: „A, da, asta-i iarbă!” Sau, privind o pată roz, ar zice: „Asta-i o grădină de trandafiri!” Casele sunt pentru el pete albe, iar vacile sunt pete cafenii. Odată, unchiul meu a mers ceva mai încet cu mașina pe-o șosea – mergea cu șaiszeci și patru de kilometri pe oră – și l-au închis timp de două zile. Nu-i așa că-i nostim și trist totodată?

— Te gândești la prea multe, răspunse Montag stânjenit.

— Nu prea mă duc la cursele de automobile sau în „parcurile cu distracții” și nici la televizor nu mă uit, așa că am timp berechet pentru tot felul de gânduri trăsnete. Ai văzut panourile alea din afara orașului? Odinioară aveau o lungime de șase-șapte metri, dar acum au de zece ori pe-atât: mașinile începuseră să gonească atât de repede, încât au trebuit să lungească reclamele, ca să se vadă.

— Nu știam asta, râse Montag.

— Pun rămașag că mai știi un lucru pe care dumneata nu-l știai: dimineața, iarba e plină de rouă.

Nu-și putea aminti dacă știuse sau nu treaba asta, ceea ce îl cam scoase din sărite.

— Iar dacă te uiți bine – continuă ea – vezi un om în lună. Montag nu mai privise de mult luna.

Își urmară drumul în tăcere – ea într-o tăcere meditativă, iar el într-o tăcere crispată și apăsătoare, în ciuda privirilor acuzatoare pe care i le arunca fetei. Când ajunseră în fața casei ei, văzură că toate ferestrele erau luminate.

— Ce se-ntâmplă? întrebă mirat Montag, care nu mai văzuse niciodată atâtea lumini într-o casă.

— O, nimic – maică-mea, taică-meu și unchiu-meu stau la taifas, asta-i tot. E ca umblatul pe jos, dar ceva și mai neobișnuit. Unchiu-meu a fost arestat odată – nu ți-am spus încă? – pentru că umbla pe jos. Ah, suntem niște oameni foarte ciudați...

— Despre ce anume vorbiți?

— Noapte bună, îi răspunse ea, râzând și îndepărtându-se. Dar, aducându-și parcă aminte de ceva, se întoarse din drum și-l privi cu mirare și curiozitate.

— Ești fericit? îl întrebă ea.

— *Ce să fiu?* exclamă el.

Ea însă plecase alergând în bătaia lunii. Ușa din față a casei ei se închise încetișor.

— Fericit! Auzi ce prostie!

Montag se opri din râs. Își vârî mâna în gaura cât o mânășă a ușii de la intrarea casei lui, și ușa se deschise încet.

— Firește că-s fericit. Dar ce-și închipuie? Că nu sunt? întrebă el încăperile cufundate în liniște.

Uitându-se la grila ventilatorului din vestibul, își aminti deodată că în spatele lui se ascundea ceva care părea să-l privească. Se uită repede în altă parte.

Ce întâlnire ciudată, în această noapte ciudată! Nu-și amintea de nimic asemănător, în afară de o după-amiază de acum un an, când întâlnise într-un parc un bătrân necunoscut și stătuse de vorbă cu el.

Montag scutură din cap. Se uită la un perete alb; chipul fetei era acolo, destul de frumos în amintire. Ceva uluitor, într-adevăr. Avea o față subțire de tot, aidoma cadranului unui mic ceasornic întrezărit într-o odaie întunecoasă, la miezul nopții, când te trezești ca să vezi cât e ceasul, iar el îți arată exact ora, minutul și secunda – strălucind prin tăcerea albă și știind precis unde a ajuns Timpul în drumeția lui prin tărâmul beznelor adânci, la capătul căruia așteaptă un nou răsărit de soare.

— *Ce?* își întrebă Montag celălalt eu, acel imbecil subconștient care se pomenea trăncănind vrute și nevrute, independent de voința, de deprinderile și de conștiința lui.

Se uită din nou la perete. Da, chipul fetei era exact ca o oglindă. Totuși e cu neputință, căci, ia spune, câți dintre

oamenii pe care-i cunoști și-au răsfânt propria lumină? De cele mai multe ori, oamenii sunt ca niște... Străduindu-se să găsească o comparație, Montag găsi una în munca pompierilor: torțele lor, care ardeau fumegând, până se stingeau. Foarte rar se întâmpla ca fețele oamenilor să împrumute și să restituie apoi expresia și gândurile intime ale vreunuia dintre semenii lor.

Ce uluitoare capacitate de transpunere avea fata asta! Era ca un spectator fermecat în sala unui teatru de păpuși, care ar fi anticipat fiecare tremur al pleoapelor, fiecare gest al mâinilor, fiecare mișcare a degetelor, cu o clipă înainte de a se declanșa. Cât timp merseseră oare împreună? Trei minute? Cinci? Și totuși i se părea că fusese mult mai mult. Ce uriașă părea fata pe scena din fața lui, ce umbră proiecta pe perete trupul ei fragil! Nu s-ar fi mirat s-o vadă clipind, dacă pe el l-ar fi gădilat ochiul, sau s-o vadă căscând, dacă mușchii lui faciali s-ar fi încordat imperceptibil. Acum, când mă gândesc, își spunea el, mi se pare că fata mă aștepta acolo, în stradă, la ora aceea târzie...

Deschise ușa dormitorului.

Era ca și cum ar fi intrat în cripta rece, de marmură, a unui mausoleu după asfințitul lunii. O beznă deplină, fără niciun zgomot din lumea argintie de afară; ferestrele erau închise ermetic, iar odaia părea un mormânt în care nu putea pătrunde niciun sunet din marele oraș. Era totuși cineva acolo.

Ciuli urechile.

Se auzeau bâzâitul unui țânțar și murmurul electric al unei viespi ascunse la căldurică în cuibușorul ei trandafiriu. Se auzea destul de tare cât să-i poată desluși melodia.

Simți că surâsul îi lunecă de pe buze, se mistuie și se chircește ca o fantastică lumânare de ceară care a ars prea mult și apoi s-a stins deodată, lăsându-l în întuneric. Nu, nu era fericit! Nu era fericit! Vorbind cu sine însuși, recunosc

deschis că acesta era adevărul. Își purta fericirea ca pe-o mască, iar fata aceea fugise cu masca prin curtea casei ei și nu era chip să se ducă să i-o ceară înapoi.

Fără să aprindă lumina, încercă să-și imagineze cum arăta odaia. Nevastă-sa era desigur întinsă pe pat, rece și dezvelită, ca un cadavru așezat pe o lespede de mormânt, cu ochii legați de tavan prin nevăzute fire de oțel. Urechile îi erau astupate de minusculele „scoici” – aparate de radio în miniatură, care revărsau spre țărnul cugetului ei neadormit un adevărat ocean electronic de sunete, melodii și vorbe. Odaia era într-adevăr goală. În fiecare noapte valurile veneau și-o purtau pe înalta lor coamă sonoră, ducând-o, cu ochii larg deschiși, spre dimineață. În ultimii doi ani, Mildred înotase noapte de noapte în marea aceea, în care s-ar fi scufundat bucuroasă și de-aici înainte.

Aerul din încăpere era răcoros, dar Montag simțea că se înăbușă. Nu voia să dea la o parte storurile și să deschidă ferestrele cu două canaturi, căci ar fi însemnat să dea drumul lunii în încăpere. Cu sentimentul unuia care știe c-o să moară în cel mult o oră, din lipsă de aer, se îndreptă pe băjbâite spre patul lui desfăcut, izolat și rece.

Cu o clipă înainte ca piciorul lui să se izbească de obiectul acela de pe podea, fusese sigur că-l va lovi. Era o senzație asemănătoare cu aceea pe care o încercase mai adineauri, când trecuse colțul și aproape c-o trântise la pământ pe fată. Trimițându-și vibrațiile înainte, piciorul primise ecoul mărunțului obstacol din calea lui chiar în clipa când se ridicase. Sub izbitura piciorului, obiectul scoase un fel de clinchet stins și alunecă în beznă.

Rămase locului trăgând cu urechea la făptura întinsă pe patul acela întunecat, învăluit în beznă amorfă a nopții. Răsuflarea nărilor ei era atât de imperceptibilă, încât ai fi zis că se mișcă o frunzuliță, o pană neagră sau un firicel de păr, ceva din zona cea mai periferică a vieții.

Nu voia, totuși, să lase să intre lumina de-afară. Își scoase bricheta, pipăind salamandra gravată pe discul de argint, și-o scăpără ușor...

Două pietre de opal îl priveau țintă, la lumina micului foc pe care-l ținea în mână; două pietre palide îngropate într-un pârâu cu apă limpede, deasupra cărora viața lumii curgea fără să le-atingă.

— Mildred!

Fața ei era ca o insulă troienită, peste care ar fi putut să cadă ploaia, fără ca ea să o simtă; peste care norii puteau să-și aștearnă umbrele mișcătoare, fără ca ea să le vadă. În urechile ei astupate ajungea doar bâzâitul acelor viespi minuscule; avea ochii de sticlă, iar nările îi inspirau și respirau ușor, imperceptibil, fără ca ei să-i pese.

Obiectul pe care-l lovise cu piciorul strălucea chiar sub marginea patului; era sticluța cu somnifere, pe care dimineața o umpluse cu treizeci de pilule și care acum zăcea goală și destupată, în lumina micului far.

Cum stătea acolo, deodată cerul de deasupra casei fu sfâșiat de un țipăt. Era ca și cum două mâini enorme ar fi sfâșiat o pânză neagră, lungă de mii de kilometri. Montag se simți tăiat în două. Avea senzația că pieptul îi este hăcuit. Bombardierele cu reacție, care zburau deasupra – un-doi, un-doi, un-doi, șase la număr, apoi nouă, apoi o duzină întreagă, și încă și încă –, țipau și pentru el. Deschise gura și lăsă ca țipătul lor să-i intre și să-i iasă printre dinți. Casa se cutremură. Lumina din mâna lui se stinse. Pietrele străvezii dispărură. Simți cum mâna lui băjbâie în căutarea telefonului. Avioanele nu se mai auzeau. Buzele lui se mișcară, atingând pâlnia telefonului:

— Spitalul de urgență.

O șoaptă înfricoșătoare.

I se părea că stelele fuseseră pulverizate de zumzetul bombardierelor negre și că a doua zi dimineața pământul

va fi acoperit cu pulberea lor – o zăpadă stranie. Gândul ăsta stupid îl stăpânea în vreme ce stătea acolo, tremurând în întuneric și mișcându-și neîncetat buzele.

Aduseseră cu ei un aparat. De fapt, aveau două aparate. Unul dintre ele îți luneca în stomac aidoma unei cobre negre, într-un puț adânc și plin de ecouri, în căutarea apei și a timpului stătător adunate într-însul. Sorbea materia verzuie ce curgea în sus, într-un clocot potolit. Putea oare să soarbă tot întunericul? Și toate otrăvurile adunate acolo de-atâta amar de vreme? Se hrănea în tăcere cu câte un geamăt sau cu câte o zvâcnire oarbă. Avea un Ochi. Operatorul impersonal al aparatului putea, datorită unei căști optice speciale, să pătrundă cu privirea în sufletul persoanei pe care-o pompa. Ce anume vedea Ochiul? Operatorul nu putea spune, căci nu vedea ceea ce vedea Ochiul. Întreaga operație semăna oarecum cu săparea unui șanț într-o curte. Femeia de pe pat nu era mai mult decât un strat aspru de marmură, atins de săpători. Hai, săpați mai departe, vârați mai adânc sfredelul, lăsați șarpele să înghită, dacă-i în stare, tot golul cu botu-i fremătător. Operatorul stătea și fuma o țigară.

Celălalt aparat lucra și el.

Acesta era pus în mișcare de un individ la fel de impersonal, îmbrăcat într-o salopetă cafenie, care nu se păta nici-odată. Aparatul pompa tot sângele din corp și-l înlocuia cu ser și cu sânge proaspăt.

— Trebuie s-o purgăm în ambele sensuri, zise operatorul, aplecat deasupra femeii amuțite. N-are niciun rost să-i cureți stomacul, dacă nu-i cureți și sângele. Dacă lași în sânge otrava asta, sângele lovește în creier ca un ciocan, poc, poc, poc, de o mie de ori, până când creierul cedează și se sparge.

— Încetează! spuse Montag.

— Spuneam numai...

— Ai terminat?